

Jalostuksen tavoiteohjelma

Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira

Hyväksytty rotuyhdistyksen yleiskokouksessa 30.6.2021
Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [pp.kk.vuosi]
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [pp.kk.vuosi]

Pyreneittenpaimenkoirien yhteisestä JTO:sta päivittänyt Raija Johansson, Juulia Lääperi, Lea Riihimäki,
Helinä Leppänen, Teija Sonni, Päivikki Tenhovuori ja Tuulikki Tammiala-Salonen

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	4
4. RODUN NYKYTILANNE.....	5
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	5
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	10
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	10
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	10
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	11
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	12
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	13
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	14
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	14
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	14
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	16
4.3.4 Lisääntyminen	17
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	17
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	17
4.4. Ulkomuoto	18
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	18
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	20
6.1 Jalostuksen tavoitteet	20
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	20
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	21
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	21
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	21
7. LÄHTEET	21
8. LIITTEET	22

1. YHTEENVETO

1. YHTEENVETO

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilmanalaltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Jokaisesta kylästä on löytynyt omannäköisensä muunnos. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppejä on erilaisia. Tärkein ominaisuus on ollut ”hyvä, väsymätön ja luotettava työntekijä”.

Pyreneittenpaimenkoirasta on kaksi eri rotumuunnosta: pitkäkarvainen (poil long ja demi long) ja lyhytkarvainen (face rase).

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma hyväksyttiin Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 25.1.2007. Seuraava versio hyväksyttiin 7.5.2013. Tämän jälkeen on tullut tarve paitsi ajantasaistaa myös tiivistää JTO:ta Kennelliiton ohjeiden mukaisesti sekä laatia molemmille rotumuunnoksille oma ohjelma. Jalostustoimikunta haluaa tässä yhteydessä kiittää kasvattajia ja harrastajia arvokkaasta yhteistyöstä, avoimuudesta ja halusta kertoa koiriensa ominaisuuksista.

Rodun käyttötarkoitus

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut lampaiden paimentaminen; ennen kaikkea se on ollut paimenen paras ja ehkä ainut työkaveri. Nykyään, ainakin Suomessa, paimennus on enemmän harrastus kuin syy koiran olemassaoloon. Sen lisäksi rodusta on tullut verraton harrastuskoira moneen muuhunkin lajiin.

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Tavoitteena on säilyttää koirien hermorakenne sellaisena, että käyttö harrastuskoirana on mahdollista, ja koirien kanssa voi elää normaalia arkea.	Käyttäytymisen jalostustarkastus. MH-kuvaukset Paimennustaipumustesti Yhdistyksen luonne- ja terveystarkastuslomakkeen uusiminen ja kyselyn toteuttaminen

Terveys	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Hyvän terveydellisen tilanteen säilyttäminen; Runsaan tutkittujen jalostuskoirien määrän säilyttäminen; Myös muiden kuin jalostuskoirien tutkituttaminen. Sydän- ja selkätutkimusten yleistäminen.	Jalostussuosituksia.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Hedelmällisyys ja normaali lisääntymiskäyttäytyminen	Astumishäiriöiden syiden selvittäminen Luonnollisen lisääntymisen ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen rodussa

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rodun ilmeikäs alkuperäistyyppi eli terverakenteinen ja tasapainoinen paimenkoira ilman liioiteltuja piirteitä.	Tiedon ja koulutusmateriaalin lisääminen Kasvattajakoulutus Tuomarikoulutus

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Halutaan säilyttää rodun tyyppillinen kyky ja tapa paimentaa.	Jalostussuosituksia Paimennustaipumus- ja paimennuskokeet

	Pyritään lisäämään rodun nostetta työ- ja harrastuskoirana
--	--

Jalostuspohja	
Tavoitteet	Toimenpiteet
Mahdollisimman laaja geenipoolin hyödyntäminen kansainvälisesti. Nykyisten Suomessa olevien linjojen säilyttäminen.	Jalostussuositukset, jalostustarkastukset Jalostuskelpoisten, vielä käyttämättömien urosten etsiminen ja niistä tiedottaminen Kansainvälisen sukutaulutietovaraston hyödyntäminen

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Ei PEVISAA, mutta SKL:n kieltämät yhdistelmät ovat merle-merle väriyhdistelmä sekä töpö-töpö (Tbox-mutaatio) häntäyhdistelmät.

Pitkäkarvaisen ja lyhytkarvaisen rotumuunnoksen risteyttäminen on sallittua.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Pyreneittenpaimenkoirien kehityshistoria on varsin pitkä. Rautakaudella, 1000 vuotta e. Kr, ollutta venäläistä paimenkoiraa (Ovcharka) pidetään pyreneittenpaimenkoiran esi-isänä. Vuonna 1893 ranskalainen kynologi, sotilaseläinlääkäri Pierre Mégnin määritteli harlekiinivärisen pyreneittenpaimenkoiran alustavaa ulkonäön kuvausta. Hänen poikansa Paul Mégnin jatkoi isänsä jalanjälkiä ja v. 1904 ilmestyneessä kirjassa "Nos Chiens" pyreneittenpaimenkoiran määritelmä tarkentui. 1900-luvun alusta rodusta tuli tunnustettu paimenkoirarotu, mutta vielä silloin se ei saanut virallisesti hyväksytyä rodun statusta.

Ensimmäisessä maailmansodassa koiria käytettiin mm. viesti- ja tiedustelukoirina, ja se verotti voimakkaasti rodun kantaa. Vuonna 1926 Société Centrale Canine virallisti rodun ja sen rotumääritelmän. Rodussa tehtiin, uutena asiana, virallisesti jako pitkäkarvaisen (poil long ja demi long) ja puolipitkäkarvaisen (face rase) pyreneittenpaimenkoiraan.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

B. Sénac-Lagrange kirjoitti kirjan "Le Chien des Pyrénées et le Chien de Berger des Pyrénées ja kirja tunnetaan myös nimellä "Annuaire 1927". Sitä voitaneen pitää yhtenä pyreneittenpaimenkoirien kehityshistorian ja tulevaisuuden dokumentaationa, sillä rotu on säilyttänyt nykypäiviin saakka alkuperäisen, hyvin heterogeenisen ulkonäön ja käyttöominaisuudet.

Toisen maailmansodan jälkeen rotua ryhdyttiin elvyttämään koirakannan kutistuttua sotien melskeissä. Vasta 1950-luvun lopussa ja 1960-luvulla kukoisti uusi sukupolvi kasvattajia ja rodun tietäjiä. Kanta alkoi hiljalleen elpyä.

1970–80-luku oli niin pyreneittenpaimenkoirille kuin monelle muullekin rodulle muutosten vuosikymmen. Alettiin yhä enemmän painottaa koirien rekisteröintiä ja rotuyhdistysten tavoitteita. Rotukirja haluttiin kuitenkin pitää edelleen avoinna. Kasvattajilla oli hyvä näkemys pyreneittenpaimenkoirasta ja suuri intohimo rodun vaalimiseksi. Vuonna 1981 Ranskan rotuyhdistys RACP piti ensimmäisen erikoisnäyttelynsä.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset pitkäkarvaiset pyreneittenpaimenkoirat tuotiin Suomeen vuosina 1986–1987. Ensimmäinen Suomessa syntynyt pentue näki päivänvalon 25.12.1988 Campuksen kennelissä. Rodun rekisteröinnit lisääntyivät aluksi nopeasti, erityisesti 90-luvun alkupuolella karanteenirajojen avauduttua ja tuonnin helpotuttua. Huippuvuosina Suomessa rekisteröitiin 53 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa (1993 ja 1994). Viime vuosina on rekisteröity 10-30 pentua. Viimeisten 20 vuoden aikana pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria on kasvatettu 24 kennelnimellä. (KoiraNet 8.5.2021)

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Pyreneittenpaimenkoirien rotuyhdistys on Suomen Pyreneläiset ry, joka edustaa sekä pyreneittenpaimenkoiria että pyreneittenkoiraa. Pyreneittenpaimenkoirat tulivat mukaan toimintaan vuonna 1993, kun syyskokous vuonna 1992 hyväksyi pyreneittenkoirien ja pyreneittenpaimenkoirien toiminnan yhdistämisen. Tätä ennen Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alajaostoina toimivat molemmilla roduilla omat alajaostot; Pyreneittenpaimenkoirakerho ja Pyreneittenkoira-alajaosto. Suomen Pyreneläiset ry on merkitty yhdistysrekisteriin 1994. Yhdistys on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys. Yhdistys on hyväksytty SKL-FKK:n jäsenyhdistykseksi 1994 ja Helsingin Seudun Kennelpiirin jäsenyhdistykseksi 1995. Yhdistykselle on myönnetty rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet vuonna 1994. Vuonna 2020 rotua harrastavasta yhdistyksestä alettiin käyttää nimitystä rotuyhdistys. Suomen pyreneläiset ry:llä on oma jäsenlehti: Pyrriposti, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Jäsenmäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut välillä 207-272 ja on nyt 252 jäsentä. (31.12.2021, lähde yhdistyksen toimintakertomukset).

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Suomen Pyreneläiset r.y:llä on jalostustoimikunta, jossa on edustus kaikista kolmesta rodusta. Jalostustoimikunnan tehtävänä on vaalia edustamiensa rotujen tilaa ja kehitystä maassamme. Jalostustoimikunta kerää, välittää, tallentaa ja arkistoi rotujaan koskevaa tietoutta. Lisäksi jalostustoimikunta huolehtii edustamiensa rotujen kasvatukseen ja jalostukseen liittyvästä neuvonnasta ja opastamisesta sekä noudattaa jalostuksen tavoiteohjelmia (JTO) ja jalostustoimikunnan toimintaperiaatteita.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta ja rodun elinvoimaisuudesta. Monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ihanneltilanteessa jalostukseen käytettäisiin puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 keskimääräisellä pentuekolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista. (lähde: Monimuotoisuus ja jalostuspohja MMT Katariina Mäki)

Valtaosa Suomeen tuoduista pyreneittenpaimenkoirista on kotoisin emämaasta Ranskasta. Lisäksi maahan on tuotu vähäisemmässä määrin koiria Belgiasta, Alankomaista, Itävaltasta, Saksasta ja Ruotsista. Nämä koirat eivät kuitenkaan ole varsinaisesti eri linjoista, sillä kaikki suvut ovat alkujaan ranskalaisia. Ranskassa on ollut tapana käyttää hyvinkin tiukkaa linjasiitosta ja jopa sisarusparitusta, joten rotu on kaiken kaikkiaan hyvin sisäsiittoinen.

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit

Taulukossa on esitetty pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien rekisteröinnit, tuonnit, kasvattajat, sekä jalostukseen käytettyjen koirien lukumäärät vuosilta 2011-2020. Isän ja emän yhteydessä kerrotaan keskimääräinen jalostuskäytön ikä.

vuosi	rekisteröinnit	pentueita	tuonteja	kasvattajat	isät	isät ikä (ka)	emät	emät ikä (ka)	Sukusiitosprosentti
2020	12	3	4	2	5	2v 8kk	3	7v 6kk	0,71 %
2019	30	7	2	6	7	6 v	7	6v 1kk	2,71 %

2018	23	6	2	5	5	6v 9kk	6	6v 4kk	1,62 %
2017	24	6	2	3	5	5v	6	5v 1kk	2,54 %
2016	30	7	9	5	6	3v 5kk	7	4v 8kk	0,96 %
2015	31	8	4	6	6	5v 10kk	8	5v 2kk	1,46 %
2014	19	5	2	3	5	3v 11kk	5	3v 10kk	1,37 %
2013	22	5	7	3	3	3v 9kk	5	5v 2kk	2,41 %
2012	25	6	5	4	5	6v 8kk	6	4v 3kk	0,95 %
2011	32	7	5	3	6	5v 8kk	7	4 v	1,00 %

Lähde: Koiranet 8.5.2021

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rekisteröintimäärä on pysynyt pitkään välillä 20-30 vuodessa, vuonna 2020 rekisteröitiin 12 koiraa.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Koiria on tuotu ulkomailta, lähinnä Ranskasta, tasaisesti muutamia vuosittain (tuontien määrän keskiarvo 2011-2020 on 4,2 tuontia vuodessa)

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen urosten keski-ikä on ollut lähellä 5 vuotta, nartuilla 5½ vuotta. Keski-ikä on pysynyt suhteellisen tasaisena. Jalostukseen käytetään sekä nuoria että vanhempia koiria. On positiivista, että rodussa jalostukseen käytettyjen koirien keski-ikä on suhteellisen korkea, jolloin mahdolliset sairaudet on ehditty havaita ennen jalostuskäyttöä. Jalostuskoirien vähäisen määrän vuoksi joudutaan jalostukseen käyttämään joskus myös hyvinkin nuoria koiria pitääksemme geenipoolin mahdollisimman laajana.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleeliä (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen

verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuuttajia eläimiä. Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys sukusiitostaantumiseen todellistuu, hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa. Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

(Lähde: Kenneliiton [jalostusta ja populaatiogenetiikkaa käsittelevät artikkelit](#), Katariina Mäki)

Ranskassa Leroy'n ja co:n tekemissä tutkimuksissa rodulle laskettu sukulaisuussuhde oli 11,4 % . Se kertoo pyreneittenpaimenkoirien olevan lähes serkusten tasoa. Rodun sukusiitosaste oli 8,8 %. Myös tehollinen populaatiokoko 30 ja tehollisten esi-isien lukumäärä 15 olivat erityisen matalia.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien vuosittainen yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosaste, pentuekoko, tehollinen populaatiokoko, isoisät ja isoäidit. (Sukusiitosaste laskettuna viidellä sukupolvella)

vuosi	sukusiitos%	pent.koko	teh.pop.koko	isoiisät	isoäidit
2020	0.71%	2.7	24 (55%)	6	6
2019	2.71%	4	30 (58%)	13	14
2018	1.62%	3.7	29 (54%)	11	12
2017	2.54%	3.5	27 (52%)	11	11
2016	0.96%	3	24 (48%)	11	10

Lähde: KoiraNet (sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta.)

Vaikka pyreneittenpaimenkoira on rotuna pieni, sen keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste on onnistuttu pitämään suhteellisen pienenä. Tehollinen populaatiokoko on aina ollut hyvin pieni ja on noin 50 %. Tähän on osittain syynä rodun hyvin pieni populaatio, jossa vain harvat yksilöt lisääntyvät. Tilastoissa on myös nähtävissä rekisteröintimäärien ja pentuemäärien suora vaikutus teholliseen populaatiokokoon.

Taulukko 2. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta

	Jalostusurokset	s- vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	FAJOU DE LOUBAJAC	2010	5	19	9,22 %	9 %	5	14	5	19
2	H'UN DROLE D'OISEAU DE L'OPALE FLEURIE	2012	6	16	7,77 %	17 %	2	4	6	16
3	DROLE D'OISEAU MON FINE MOUCHE	2006	2	9	4,37 %	21 %	11	37	5	21
4	DROLE D'OISEAU D'ICI PEU CHENU	2006	3	9	4,37 %	26 %	5	12	4	13
5	FANTOME DE LA MESTA PASTORES	2010	2	9	4,37 %	30 %	2	6	2	9
6	AUBISQBLEU DU VAL D'ARES	2001	2	7	3,40 %	33 %	4	14	2	7
7	ENTRE NOUS CUMIN DES PRÉS	2011	2	7	3,40 %	37 %	1	5	2	7
8	KIVASTI POJAT ON POIKII (IK)	2016	1	7	3,40 %	40 %	0	0	1	7
9	LANIOU DU PIC D'ESPADE	2015	2	7	3,40 %	44 %	1	4	2	7
10	TOTTAKAI ENKS OO TAIKURI (IK)	2015	1	6	2,91 %	47 %	0	0	1	6
11	SALOKANNEL CLOWN	2013	2	6	2,91 %	50 %	1	2	2	6
12	DROLE D'OISEAU HAUT D'OURSON	2007	1	5	2,43 %	52 %	2	8	2	7

13	DROLE D'OISEAU SAUT PERILLEUX	2011	2	5	2,43 %	54 %	0	0	2	5
14	CASSE-NOISETTES IDEFIX	2011	1	5	2,43 %	57 %	0	0	1	5
15	DAX		1	5	2,43 %	59 %	1	5	1	5
16	VISKER DE L'OPALE FLEURIE	2004	2	5	2,43 %	62 %	2	5	2	5
17	L'ADOUR DES HAIES DE CHENÈS VERTS	2015	1	5	2,43 %	64 %	0	0	1	5
18	CHARBON DU PIC D'ARBIZON	2007	1	4	1,94 %	66 %	1	3	5	14
19	HALSOU DE LA VALLEE DU MOUTON (Ik)	2011	1	4	1,94 %	68 %	1	6	3	10
20	VAL-D'ADOUR DU PIC D'ARBIZON	2004	1	4	1,94 %	70 %	0	0	3	9

11 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua

Jalostusnartut	s- vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä		
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat. &	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja	
1	ENTRE NOUS JOLI-BOIS BLEUE	2010	3	14	6,80 %	6,80 %	2	5	3	14
2	GAJETÉ DES MAUVES BRUYERES	2011	2	13	6,31 %	13,11 %	0	0	2	13
3	DROLE D'OISEAU SAGE ELEGIE	2007	3	12	5,83 %	18,94 %	5	12	4	14
4	HOURQUETTE DE LA ROCHE AU BLAIREAU	2012	3	11	5,34 %	24,28 %	1	3	3	11
5	DROLE D'OISEAU D'ENTRE NOUS	2006	2	10	4,85 %	29,13 %	9	30	3	16
6	FLEUR DU TIENNE ST-GILLES	2006	2	8	3,88 %	33,01 %	0	0	3	12
7	DROLE D'OISEAU D'OURSE EN PELUCHE	2012	2	8	3,88 %	36,89 %	1	4	2	8
8	JE MIENTIENDRAI FANLOU FETÉE	2011	2	8	3,88 %	40,77 %	1	5	2	8
9	ENTRE NOUS L'ÉPINETTE NOIRE	2011	2	8	3,88 %	44,65 %	1	2	2	8
10	CASSE-NOISETTES GENTILLE	2007	2	7	3,40 %	48,05 %	5	17	3	10
11	GITANE DE CHAMPROSE	2011	2	7	3,40 %	51,45 %	0	0	2	7
12	ENTRE NOUS LUMIÈRE BLEUE	2011	2	6	2,91 %	54,36 %	1	4	2	6
13	GINGER DU MERLE BLEU DE L'AUTAN	2011	2	5	2,43 %	56,79 %	0	0	2	12
14	ENTRE NOUS CORIANDRE BLEUE	2011	2	5	2,43 %	59,22 %	0	0	2	5
15	CASSE-NOISETTES GRACIEUSE	2007	1	5	2,43 %	61,65 %	1	5	1	5
16	DROLE D'OISEAU DANSCHÉZ L'OURS	2006	1	5	2,43 %	64,08 %	2	8	1	5
17	SALOKANNEL EXTRA AT ENTRE NOUS	2014	1	5	2,43 %	66,51 %	0	0	1	5
18	SALOKANNEL CATASTROPHE	2013	1	4	1,94 %	68,45 %	0	0	1	5
19	DROLE D'OISEAU SAUT A LA FRANCE	2013	1	4	1,94 %	70,39 %	0	0	1	4
20	ENTRE NOUS INCARVILLEE	2008	1	4	1,94 %	72,33 %	0	0	1	4

11 narttua on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Ensimmäisen polven suositus jälkeläisten maksimimäärälle on 2-3 pentuetta tai 5 % rodun rekisteröinneistä viimeisen neljän vuoden aikana eli noin 5 pentua. Toisessa sukupolvessa pentujen suositeltu maksimimäärä on kaksi kertaa ensimmäisen sukupolven pennut eli 10. (SKL, Jalostuksen tavoiteohjelman jto mallirunko harvalukuisille roduille).

Seuranta-aikana kahdella uroksella oli yli kolme pentuetta, nartuista ei yhdelläkään. Eniten käytetyistä jalostuskoirista 9 uroksella on vain yksi pentue ja 6 nartulla on vain yksi pentue. Lähes kaikilla käytetyimmistä koirista oli vähintään viisi pentua. Toisessa sukupolvessa neljällä uroksella ja kolmella nartulla on yli 10 jälkeläistä.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Kuva 1 : Taulukoiden 2 ja 3 perusteella jälkeläismäärän maksimiarvot ylittävien koirien keskinäinen sukulaisuus. (Lähde: 9.5.2021 <https://pyrshep.pedigree.net/>)

		3	5	10
	uros/narttu	DROLE D'OISEAU SAGE ELEGIE	DROLE D'OISEAU D'ENTRE NOUS	CASSE-NOISETTES GENTILLE*
1	FAJOU DE LOUBAJAC	2,15 % Laruns du Domaine des Genots (1,17 %) Lutour (0,78 %) Hulotte de l'Estive (0,20 %)	1,56 % Laruns du Domaine des Genots (1,17 %) Lutour (0,39 %)	0,78% Lutour (0,78 %)
2	H'UN DROLE D'OISEAU DE L'OPALE FLEURIE	0 %	2,15% Mouty de Karlisa (1,76%) Juliane (Sans Affixe) (0,39 %)	0,00 %
3	DROLE D'OISEAU MON FINE MOUCHE	4,88% Laruns du Domaine des Genots (1,95%) Illico de Loubajac (1,95%) Hulotte de l'Estive (0,39%) Bellocq (0,39%) Jacou de l'Oustadeou de Padel (0,20 %)	2,34% Laruns du Domaine des Genots (1,95%) Juliane (Sans Affixe) (0,39 %)	0,20% Emur de l'Ourdissetou (0,2%)
4	DROLE D'OISEAU D'ICI PEU CHENU	2,15 % Laruns du Domaine des Genots (0,78 %) Cecire (0,39 %) Lutour (0,39%) Hulotte de l'Estive (0,20 %) Gloriette (0,20%) Sarrat de l'Estaubé (0,20%)	25,78% Zoe de la Tuile au Loup (13,28%) Tourbillion du Domaine des Elweis (12,50%)	0,39% Lutour (0,39%)
6	AUBISQBLEU DU VAL D'ARES*	0,00%	0,00%	0,00%
	* sukutaulu on puutteellinen			

Kuvassa 1 on esitetty maksimijälkeläismäärät ylittävien koirien keskinäinen sukulaisuus teoreettisen yhdistelmän avulla. Kuvassa esitetään yhdistelmän sukusiitosprosentti viidellä sukupolvella laskettuna sekä suvuissa kertaantuvat koirat ja niiden merkitys sukusiitosprosenttiin. Toteutuneet yhdistelmät on merkitty harmaalla pohjavärillä. Kahden tarkasteltavan koiran sukutaulu on puutteellinen

Rodun populaatiot muissa maissa

Taulukossa rodun rekisteröintimäärä Ranskassa ja Ruotsissa 2013-2019

Vuosi	Ranska	Ruotsi
2013	570	34
2014	583	12
2015	513	18
2016	ei tiedossa	21
2017	526	24
2018	571	21
2019	451	24

Ranskassa on rekisteröity vuosina 2009-2019 yhteensä 9053 pyreneittenpaimenkoiraa, näistä keskimäärin 90% on pitkäkarvaisia. Vuotuiset rekisteröintimäärät ovat pysyneet melko vakaina koko 2000-luvun ajan. Ruotsissa rekisteröintimäärät ovat lähellä Suomen rekisteröintejä.

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun jalostuspohja on hyvin pieni kansainvälisesti, joten tuonneilla ei saada merkittävästi geenipoolin laajennusta. Tehollinen kannankoko Leroy & Co (2006) tutkimuksen mukaan oli 33 koiraa, joka on laskettu 8687 rekisteröidystä koirasta. Rotukirja on yhä avoin ja Ranskassa on edelleen rekisteröimättömiä koiria.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Lukumääräisesti pieni rotu. Geenipooli on pieni. Pullonkaulana on ollut mm ensimmäinen maailmansota, jolloin rodun kanta väheni tuntuvasti.

Matador-urosten käyttö on ollut runsasta erityisesti 80-luvulla ja 90-luvun alussa.

Ranskassa on käytetty voimakasta linjasiitosta; tämä voidaan havaita tutkimalla sukutauluja mahdollisimman laajasti, vähintään 8, jopa 10 sukupolvea taaksepäin.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodulla ei ole PEVISAa, mutta rotuyhdistyksen jalostussuosituksissa kehoitetaan rajoittamaan yksitäisten yksilöiden jälkeläismäärää seuraavasti: ”Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa.”

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Pyreneitten vuoristoalueen maatiiloilla ja laidunmailla käytetty paimenkoira. Vaatimattomista oloista tuleva rotu oli 1900-luvun alkuvuosiin saakka viralliselle koiramaailmalle lähes tuntematon. Sen tyyppi vaihteli huomattavasti eri vuoristolaaksojen välillä, ulkomuoto ja karvapeite saattoivat olla hyvin erilaiset mutta luonne ja käyttäytyminen pysyivät yhtenäisinä. Pieneen kokoon ja painoon nähden tavattoman toimelias. Aina valpas olemus, ovela ilme ja erittäin eloiset liikkeet antavat rodulle sen luonteenomaisen, ainutlaatuisen leiman. Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira on rohkea, neuvokas, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut pieni koira. Se on usein varsin omapäinen ja tarvitsee yleensä määrätietoista käsittelyä, jotta sen toimeliaisuus saadaan kanavoiduksi ja sen älykkyyden ja eloisuus parhaiten hyödynnettyksi. Pyreneittenpaimenkoira on usein myös varautunut vieraita kohtaan. Hylkäävinä virheinä käyttäytymisen ja luonteen osalta molemmille karvamuunnoksille mainitaan aggressiivisuus tai voimakas arkuus. Ja vakavana virheenä yleisvaikutelmassa eloisuuden puute.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Luonne ei ole tarkkailujakson aikana muuttunut merkittävästi.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eroista eri maiden välillä ei ole dokumentaatiota saatavissa.

Paimennustaipumustesti, luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Vuonna 2012 Suomessa tuli viralliseksi perinteisen paimennuksen koe. Lajin paimennustaipumustesti sisältää käytösosuden, jossa testataan paimenkoiralle tärkeitä ominaisuuksia kuten luoksepäästävyttä, ääniherkkyyttä, alustavarmuutta ja sosiaalisuutta muita koiria kohtaan. Käytösosio tulee läpäistä ennen kuin paimennustaipumusta testataan lampailla. Viime vuosina paimennustaipumustesti on syrjäyttänyt luonnetestin, joka ei kovin hyvin sovellu testaamaan pyreneittenpaimenkoiran luonneominaisuuksia.

Luonnetesti on toistaiseksi kuitenkin ainoa testi, jonka tuloksista on tilastotietoa. Siinä on käynyt vuoden 2019 loppuun mennessä 71 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa, kun paimennustaipumustestissä on käynyt 25 koiraa. MH-luonnekuvauksessa on käynyt yksi koira.

Tyypillinen pyreneittenpaimenkoira luonnetestitulosten perusteella (kuva alempana)

Toimintakyky +1 kohtuullinen

Terävyys +1 pieni ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua

Puolustushalu +1 pieni

Taisteluhalu -1 pieni / +2 kohtuullinen

Hermorakenne +1 hieman rauhaton

Temperamentti +1 erittäin vilkas / +3 vilkas

Kovuus +1 hieman pehmeä

Luoksepäästävyys +3 hyväntahtoinen luoksepäästävä avoin

Laukauspelottomuus +++ laukausvarma

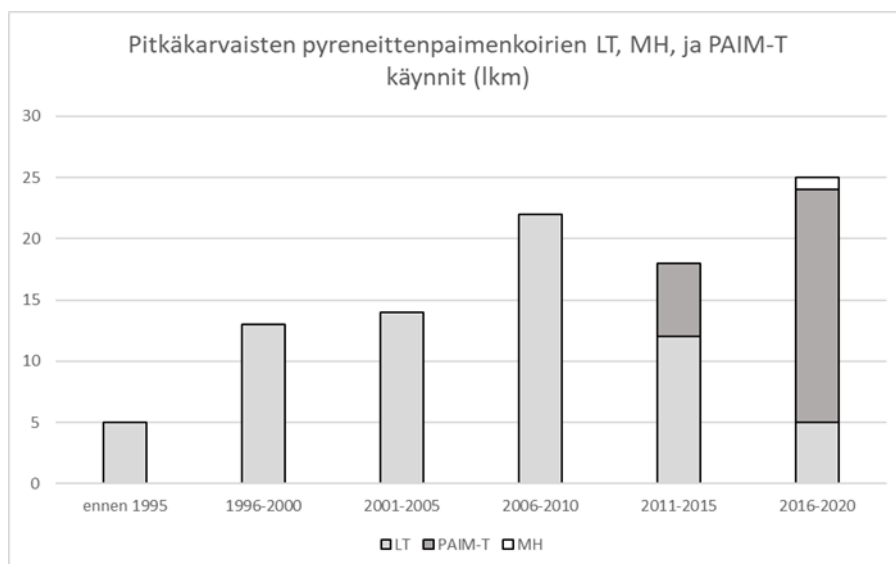
Luonnetestin osalta varsinaista ihannerotuprofiilia ei ole laadittu, mutta yleisimmät tulokset

luonnetestistä ovat hyvin lähellä rodunomaista ihannekoiraa.

Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili on laadittu, ja Kennelliitto on sen hyväksynyt, mutta tarkastuksia ei ole vielä pidetty.

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien LTE-tulokset vuosina 1993 - 2019. Yleisin arvo lihavoitu.

	Toimintakyky	Terävyys	Puokustushalu	Taisteluhalu	Hemorakenne	Temperamenti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukauspelottomuus		
3	Suuri	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 28,40,6%	Kohtuullinen, hillitty 23,2%	Suuri 2,9%	Tasapainoinen ja varma	Vilkas 24,34,8%	Kohtuullisen kova 10,14,5%	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 38,55,1%	Laukausvarma 12,18,8%	+++	
+2a	Hyvä	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 3,4,3%	Suuri hillitty 4,3%	Kohtuullinen 21,30,4%	Tasapainoinen 1,1,4%	Kohtuullisen vilkas 6,8,7%	Kova	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 20,29%	Laukauskokematon 22,34,4%	++	
+2b				Kohtuullisen pieni 2,3%							Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen 6,12%
+1a	Kohtuullinen 36,52,2%	Pieni ilman jäljelle jäävää 36,52,2%	Pieni 30,50,7%	Erittäin suuri	Hieman rauhaton 51,73,9%	Erittäin vilkas 35,50,7%	Hieman pehmeä 51,73,9%	Mielistelevä 1,1,4%	Paukkuärtyisiä 21,32,8%	+	
+1b	Kohtuullisen pieni 4,5,8%	Ei osoita lainkaan terävyyttä 3,4,3%	Haluton 14,20,3%		Hermostunein pyrkimykseen 5,7,2%						
-1a	Pieni	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshalun 21,30,4%	Haluton 14,20,3%	Pieni 31,44,9%	Vähän hermostunut 11,15,9%	Häiritsevän vilkas 3,4,3%	Erittäin kova	Selvästi pidättyväinen, ei yrittä purra 1,1,4%	Laukaussaltis 6,9,4%	-	
-1b						Hieman välipitämätön 1,1,4%					Selvästi pidättyväinen, yrittää purra 1,1,4%
-1c						Impulsiivinen 1,1,4%					
-2	Riittämätön 5,7,2%	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshalun 1,1,4%	Erittäin suuri 13,19,8%	Riittämätön 13,19,8%	Hermostunut	Välipitämätön	Pehmeä 8,11,8%	Hyökkäävä 1,1,4%	Laukausarka 3,4,7%	-	
-3	Toimintakyvyn	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshalun 1,1,4%	Hillitsemätön 1,1,4%	Haluton	Erittäin hermostunut 1,1,4%	Apaattinen	Erittäin pehmeä	Salakavala			

Kuva yllä: Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien käynnit eri testityypeittäin. Testi- ja kuvaustulokset eivät välttämättä kerro koiran normaalista kotikäyttäytymisestä tai harrastusominaisuuksista, mutta niistä saa osviittaa kuinka koira kykenee toimimaan paineen alaisena ja millaisia ominaisuuksia se mahdollisesti periyttää eteenpäin. Samoin ääni- ja alusta-arkuuksista saadaan ainakin sen hetkinen tulos. Olisi erittäin toivottavaa, että testimäärät kasvavat edelleen. Erityisesti paimennustaipumustestit, MH-kuvaus ja käyttäytymisen jalostustarkastusten lisääntymistä tavoitellaan. Myös tulokset eri koiraharrastuslajeissa kertovat rodun toimintakyvystä. Myös näyttelyarvosteluista voi saada tietoa luonteista. Jalostuksessa tulee huomioida koirien luonteet, ääniherkkyys tai mikä tahansa muu arkuus. Arkojen koiria ei tulisi käyttää jalostukseen. Reaktiivisen ja varautuneen rodun kohdalla on kuitenkin tärkeää erottaa arkuus ja varautuneisuus toisistaan. Varautuneella koiralla on tarpeeksi hyvä hemorakenne, että se kykenee palautumaan ikävistä tilanteista. Aralla koiralla näin ei käy, vaan pelkotilat jäävät koiraan haittaavasti päälle pitkiksi ajoiksi. Varautunut koira oppii kokemuksen myötä suhtautumaan uusiin tai jännittäviin asioihin, pienenevin reaktioin, kun taas aralla reaktiot kasvavat ja yleistyvät paineistumisen myötä.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilmastoltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Ennen kaikkea se on ollut paimenen kumppani ja työtoveri. Jokaisesta laaksosta on löytynyt omannäköinen muunnoksensa. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppiä on erilaisia. Tärkeimmät ominaisuudet ovat olleet sitkeä, väsymätön ja luotettava paimen. Rotumääritelmä määrittelee

vaadittavat ominaisuudet hyvin: rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut.

Pyreneittenpaimenkoiran pääasiallinen tehtävä on ollut isojen lammaslaumojen kuljettaminen ja koossa pitäminen, kun sen yhteistyökumppani pyreneittenkoira vartioi laumojen susilta ja karhuilta. Pyreneittenpaimenkoira on ns. vapaa paimen. Se on pitänyt vuoristoniityillä isoja laumojen kasassa itsenäisesti ja hakenut erilleen ajautuneita lampaita takaisin ilman paimenen erillistä kehotusta. Koiria on työskennellyt yleensä useampia kerrallaan paimenen apurina. Paimenet koirineen ja lampaineen laidunsivat kesäaikaan pitkiä aikoja vuoristoniityillä.

Määrällisesti eniten rotua on ollut yleisillä paimennusalueilla Pyreneillä. Ensimmäisen maailmansodan aikana Ranskan armeija rekrytoi paljon koiria vuoristosta palvelukseensa, mm. viestikoiriksi sekä haavoittuneiden etsimiseen.

Ranskassa pyreneittenpaimenkoirat kilpailivat aikoinaan pääasiassa paimennuksessa ja jäljellä (pistage). Pyreneittenpaimenkoira on FCI:n työkoiralistalla paimentamisen takia ja sillä on palveluskoiraoikeudet. Koiria kilpailee edelleen myös Ranskan pistage'ssa, joka vastaa lähinnä kansainvälistä FH-jälkeä.

Tarkoitus tänä päivänä rodun emämaassa, Ranskassa:

Pyreneittenpaimenkoiraa käytetään edelleen rodun alkuperäisessä tarkoituksessa paimenena. Tosin Ranskassakin paimentaminen tulee näyttämään yhä pienenevää osaa johtuen maatalouden vähenemisestä. Pyreneittenpaimenkoirien paimennustaipumuksia testataan kuitenkin edelleen ja useita koiria kilpailee säännöllisesti paimennuksessa. Taipumus paimennukseen on edelleen useissa yksilöissä tallella.

Suomessa rodun harrastuksiin kuuluu osana lammaspaimennus. Suomessa on mahdollista suorittaa paimennustaipumuskoe sekä osallistua paimennuskokeisiin.

Pyreneittenpaimenkoiran pääasiallinen käyttötarkoitus on nykyisin kuitenkin olla perheenjäsen ja monipuolinen harrastuskoira.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Pyreneittenpaimenkoira on sopeutuvainen rotu. Se hyväksyy lähes kaiken mihin se on pennusta asti totutettu. Pyreneittenpaimenkoiran perusluonne on utelias ja nopea oppimaan. Se haluaa osallistua kaikkiin kodin pieniin askareisiin ja sillä on vahva halu pitää lauma yhdessä.

Pyreneittenpaimenkoira on alkuperältään työkoira. Sen vuoksi se tarvitsee sosiaalistamisen lisäksi paljon mielekästä tekemistä. Seurakoirana olo ei aina tarjoa tarpeeksi virikkeitä paimenelle. Ketteryyttä ja halu juosta vapaana eivät ole rodulta kadonneet mihinkään.

Kokeet

Pyreneittenpaimenkoirat ovat vuosina 2016-2020 saavuttaneet tuloksia seuraavissa lajeissa: agility, koiratanssi, paimennustaipumuskoe, paimennuksen esikoe, paimennuskoe, pelastuskoirakoe, rallytoko, tottelevaisuuskoe ja käyttäytymiskoe.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yhdistyksen luonnekyselyyn on vuosina 2012-2019 vastannut kaikkiaan 33 koiran omistajaa eli nämä kyselystä saadut tiedot perustuvat erittäin pieneen ja osin vanhentuneeseen materiaaliin. Seuraavat poiminnat koskevat sekä pitkä- että lyhytkarvaisia (yhteensä 53 vastausta), rotuja ei ole vastauksissa eroteltu.

Eroahdistuksen yleisyys

Varsinaista eroahdistusongelmaa ei kyselyvastauksista ilmennyt, vaan koirien kerrotaan jäävän rauhallisesti kotiin. Yhden koiran ilmoitettiin kärsivän eroahdistuksesta ja pari tuhosi tavaroita yksin ollessaan. Suurin osa koirista on kotioloissa rauhallisia, mutta kun joku liikkuu, aktivoituu koirakin. Osa koirista seuraa omistajaansa sisällä joka paikkaan.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Narttujen juoksuväli on pääsääntöisesti 7-11 kuukautta. Jonkin verran löytyy myös koiria, joilla on 6 kuukauden tai yli 11 kuukauden juoksuväli.

Astumisongelmista on hyvin vähän dokumentoitua tietoa. Kasvattajien kokemukseen perustuva tieto kertoo, että astutukset eivät aina onnistu. Uros ei astu kunnolla yrityksistä huolimatta. Monet urokset

ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästi ympäristöstä tai ne sähläävät liikaa kokemattomuuttaan. Narttuja jää myös tyhjäksi, jopa useista eri juoksuista, joista on astutettu. Sen sijaan pyreneittenpaimenkoiranartuilla on hyvät emäominaisuudet. Synnytykset sujuvat pääsääntöisesti ilman ongelmia (erittäin harvoin joudutaan turvautumaan keisarinleikkaukseen), nartut myös imettävät ja hoitavat pentujaan hyvin.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Suhtautuminen ihmisiin

Suurin osa koirista on ystävällisiä ja avoimia vieraita ihmisiä kohtaan, niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin eli tekevät itse tuttavuutta. Moni koira on ystävällinen, mutta hieman pidättyväinen kotona ja kodin ulkopuolella, eli tutustuu varoen. Osa koirista on varautuneita vieraita kohtaan kotona ja kodin ulkopuolella, eli ei tee tuttavuutta tai tutustuu varoen. Osa koirista on kotiin tulevia vieraita kohtaan innokkaita ja riehakkaita, kun taas kodin ulkopuolella ihmisiin suhtaudutaan välinpitämättömästi. Jos vieras on lapsi, se vaikuttaa joidenkin koirien reagointiin.

Kysyttäessä onko koira purrut ihmistä, tuli muutama myönteinen vastaus: ”näykkäissyt vierasta pohkeesta pelottavassa tilanteessa, näykkäissyt silittävää vierasta, napannut alkoholin vaikutuksen alaisena ollutta henkilöä nilkkaan puolustaessaan emäntää, yrittänyt napata tuomaria näyttelyssä”. Yksi koirista oli ollut aggressiivinen vieraita ja omistajaa kohtaan ja se oli jouduttu lopulta lopettamaan (koiralla oli myös joitain pelkotiloja, ei el. diagnoosia).

Suhtautuminen koiriin

Pääsääntöisesti koirat suhtautuivat avoimesti tai välinpitämättömästi vieraisiin koiriin. Vastauksissa osa koirista reagoi lähinnä epävarmuuttaan vieraaseen koiraan rähähtämällä tai haukkumalla. Koiran reagointia lisäsi useassa tapauksessa se, jos vastaan tuleva koira oli iso.

Pelot / ääniherkkyys (kysely kattaa molemmat karvamuunnokset)

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella eri ääniin reagoi eri koirat seuraavasti:

	Menee paniikkiin tai pakenee	Pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu	Reagoi, hermostuu vain vähän	Huomioi mutta ei välitä	Paineistuu	Ei vastausta
Ampuminen	3	6	7	29	0	4
Ukkonen	3	7	8	30		
Ilotulitus	3	7	7	32		

Kuva: Kyselyn mukaan pyreneittenpaimenkoirat (lk+pk) huomioivat ääniä mutta eivät juurikaan välitä niistä.

Muita ääniä, joihin koirat ovat reagoineet: kaikki ukkosta muistuttavat äänet, moottorisaha, pienten lasten kiljunta, imuri, katolta putoava lumi, korkeat äänet (palovaroitin ym.). Ääniin reagointi on osalla ollut jo pennusta lähtien, osalla alkanut myöhemmin (n. yli 5-vuotiaana).

Myöhemmällä iällä reagoimaan alkaneet ovat paineistuneet jostain tapahtumasta esim. kovasta ukkosmyrskystä. Yhtään koirista ei ollut kyselyn mukaan lääkitty äänipelon takia.

Terveyskyselyissä on ääniherkyydestä kysytty hieman eri tavalla vanhassa ja uudessa kyselyssä (vastauksia yhteensä 161). Terveyskyselyn mukaan ääniin reagoi 37,9 % koirista.

Käytökseen vaikuttava rakenne tai sairaus

Pääsääntöisesti rotu on terve ja myös terverakenteinen ja pystyy viettämään normaalia koiran elämää ilman kipuja. Löysään niveleen (yleensä lonkkanivel) muodostuva nivelrikko tai jumiutuneet selkälihakset ovat aiheuttaneet joissain yksilöissä kipua ja sen myötä ärtyneisyyttä tai vastaavaa käytöstä. Luonne- ja käyttäytymiskyselyissä muutama omistaja ilmoitti koiran sairauden / oireiden / lääkityksen vaikuttaneen koiran käytökseen. Lääkitys on pääsääntöisesti auttanut kipuihin. Yhdellä koiralla omituiset äänipelot ja aggressiivisuus lisääntyivät ennen kilpirauhasen vajaatoiminnan diagnosointia. Myös epilepsia voi aiheuttaa koirissa omituisia käytöstä; levottomuutta, omistajan läheisyyteen hakeutumista, poissaolevaa tai tuijottavaa katsetta, raajojen nykimistä tai jopa aggressiivisuutta.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella 30 eli suurin osa kyselyyn vastanneista piti rotua haastavana. Syinä tähän olivat rodun energisyys, herkkyyks, häiriö- ja reaktioherkkyys, pehmeys, varautuneisuus ja myös puutteet rohkeudessa ja hermorakenteessa. Rodun uskotaan sopivan tiettytyypisille henkilöille erinomaisesti, mutta ei missään nimessä kelle tahansa. Rotu vaatii ennakkoon tutustumista, sosiaalistamista ja käsittelytaitoja. Melko helppona rotua piti 21, helppona 8, vaativana 3 ja vaikeana 1 henkilö.

Terveyskyselyjen, luonne- ja käyttäytymiskyselyn, luonnetestien sekä Ruotsin MH-luonnekuvausten perusteella rodulla on paljon ääniin reagoimista. Vaikka paimenkoira on ääniin reagoimisessa monia muita rotuja herkempi, ei ääniarkuus kuitenkaan ole toivottu ominaisuus millään rodulla.

Kuolinsyytilastossa ei ole vuosina 2011-2020 yhtään luonteen takia lopetettua (Koiranet 9.5.2021).

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Rodulla ei ole PEVISAa, mutta rodusta tutkitaan melko runsaasti lonkkia, kyynäriä ja silmiä. Myös polvia ja selkiä tutkitaan. Lähes kaikilta jalostuskoirilta on tutkittu lonkat, kyynärät, polvet ja silmät.

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 72% on lonkka- ja 70% kyynärkuvattu.

rek.vuosi	lonkka	polvet	kyynärät	silmät	spondyloosi
2014	84%	64%	68%	100%	27%
2015	77%	72%	75%	97%	19%
2016	63%	54%	58%	96%	17%
2017	74%	71%	76%	86%	14%
2018	67%	54%	71%	96%	12%
YHT	72%	63%	70%	95%	18%

Kuva: Tutkittujen koirien suhteellinen osuus rekisteröintivuositain. Lähde: Koiranet 7.5.2021

Virallisia spondyloosilausuntoja on vähemmän kuin todellisuudessa kuvattuja koira, sillä moni kuvauttaa luuston heti vuoden ikäisenä, jolloin virallista spondyloosilausuntoa ei saa. Välimuotoinen lanne-nikama (LTV) ja nikamien epämuotoisuus (VA) tutkitaan lähes yhtä yleisesti kuin lonkat. Myös sydänkuuntelut ovat lisääntyneet.

Lausuntovuosi	LTV	VA	SP	lonkka
2021	9	8	5	9
2020	22	22	5	23
2019	14	14	6	14
2018	16	15	2	18
2017	23	21	9	25
YHT	84	80	27	89

Kuva: Selkätutkittujen koirien lukumäärät lausuntovuoden mukaan. Lonkatutkimukset on annettu vertailutietona (Lähde: Koiranet 11.5.2021)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 72% on lonkkakuvattu. Näistä 65% lukeutuu tervelonkkaisiksi; 29% lievä lonkkaniveldysplasia, 4% tutkituista todettiin kohtalainen lonkkaniveldysplasia ja 2% vaikea dysplasiaa. (Koiranet 7.5.2021)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, "pupuhyppely", ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelneste- ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvin sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiäsuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristökiteijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lähde Kennelliiton Jalostusartikkelit)

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla jalostussuositusten mukaan virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävän koiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan D. D-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä tulee tarkoin harkita ja toisen osapuolen tulee olla lonkkakuvattu tuloksella A tai B.

Polvilumpion sijoiltaan meno eli patellaluksaatio

Patellaluksaatiotutkimus tehtiin vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä 63 prosentille: tutkituista 94% oli tervepolvisia, 4% 1-asteen ja 2% 2-asteen patellaluksaatio. Vain yhdellä koiralla todettiin lateraalinen luksaatio, muut olivat mediaalisia. Yhtään koiraa ei ollut kirjattu leikatuksi.

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaan meno luokitellaan vakavuusasteisiin 1-4 astetta:

0 Terve . Aste 1: Polvilumpio on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikalleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt. Aste 2 : Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierrettäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibian) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin. Aste 3: Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun on kiertynyt jopa 30–60 astetta. 25 Aste 4: Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertyy jopa 90 astetta. Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat eivät kehity normaalisti, vaan jäävät mataliksi. Patellaluksaatio on periytyvä, mutta periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio voi olla synnynnäinen tai kasvuhäiriö. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla, mutta polvilumpion virheellinen sijainti näkyy myös selvästi rtg-kuvissa. I-asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipa hoitoa. II- ja III-asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos ole välttämättä lopullinen. Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. (Lähde: Kennelliiton jalostusartikkelit). Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee rotuyhdistyksen jalostussuositusten mukaan olla virallisesti polvitutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran polvitutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla polviltaan terve.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Vuosina 2011-2020 kuolleeksi on kirjattu Koiranettiin 75 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa. Alle 5-vuotiaiden kuolinsyytä on kirjattu vain yksi: synnynnäinen nikamien epämuodostuma. Eliniän keskiarvo kaikki yhteenlaskettuna on 12 vuotta 8 kuukautta. (Koiranet 11.5.2021).

Tilaston (kuva alla) perusteella yksikään sairaus ei nouse esille. Luonteen takia lopetetuksi ei ole ilmoitettu yhtään koira. Tilasto on kuitenkin puutteellinen joten sen perusteella on vaikea tehdä johtopäätöksiä. Vanhuuteen kuolleiden keski-ikä on ollut yli 15 vuotta.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	lkm
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	15 vuotta 1 kuukautta	27
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	11 vuotta 8 kuukautta	9
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 11 kuukautta	6
Muu sairaus, jota ei ole listalla	12 vuotta 1 kuukautta	5
Selkäsairaus	8 vuotta 0 kuukautta	5
Kasvainsairaudet, syöpä	12 vuotta 3 kuukautta	4
Hengitystiesairaus	10 vuotta 3 kuukautta	3
Tapaturma tai liikennevahinko	10 vuotta 2 kuukautta	3
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	14 vuotta 8 kuukautta	3
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	13 vuotta 1 kuukautta	2
Petovahinko	8 vuotta 8 kuukautta	2
Sydänsairaus	12 vuotta 8 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	7 vuotta 6 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	10 vuotta 6 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	10 vuotta 8 kuukautta	1
Sisäeritysrauhasten sairaus	7 vuotta 8 kuukautta	1
Kaikki yhteensä	12 vuotta 8 kuukautta	75

Kun avataan kuolinilmoituksia tarkemmin, löytyy seuraavat kuolemaan (tai lopetukseen) johtaneet sairaudet: (Koiranet 4.2.2021).

Kuolinsyy	kpl
Selkäsairaus	5
Kasvainsairaudet, syöpä	4
Hengitystiesairaudet	3
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	3
Diabetes	3
Sydänsairaus	2

Epilepsia on kirjattu kuolinsyyksi vain yhdelle koiralle.

Selkätutkimusten lisäämistä Jalostussuositukseen tulee näiden havaintojen perusteella harkita.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

vuosi	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
pentuekoko	3,9	3,3	3	3,4	3,4	3,0	3,5	3,7	4,0	2,7

Lähde: Koiranet 8.5.2021.

Astumisongelmat:

Monet urokset ovat epävarmoja ja kaipaavat hieman henkistä tukea; varsinkin kokemattomat urokset, kun astuttavana on urosta vanhempi narttu. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästä ympäristöstä. Useille uroksille ensimmäinen astumiskerta voi olla hankala eikä välttämättä onnistu, mutta kokemuksen karttumisen myötä seuraavat astumiset ovat sujuneet onnistuneemmin. (Lähde: rotuyhdistyksen Terveyskysely)

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisprosentista ei ole tutkittua tietoa. Tiedossamme ei ole keinosiemennettyjä pentueita.

Synnytysongelmat

Pyreneittenpaimenkoira on hyvä synnyttäjä ja sen kyky lisääntyä luonnollisesti on erinomainen. Synnytykset ovat yleensä ongelmattomia. Lisäksi se on hyvä emo ja hoivaa pentunsa erinomaisesti.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Pentujen hoivaamisongelmia ei terveystutkimuksen perusteella ole.

Pentukuolleisuus

Muutamassa pentueessa on ilmoitettu olleen kuolleita pentuja.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmiin

Rotumääritelmän mukaisella, ulkonäöltään liioittelemattomalla paimenkoiralla ei ole sairauksille altistavia piirteitä. Se, että rodun häntiä on aiemmin tyypistetty, on saattanut lisätä häntämutkien määrää rodun kannassa.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Tilastojen valossa rotu on varsin terve ja pitkäikäinen. Lonkkaniveldysplasiaa ja patellaluksaatiota kuitenkin esiintyy. Silmätauti on yleisin diagnoosi oli tutkimusjaksolla puutteellinen kyynelkanavan aukko.

Ongelmien mahdollisia syitä

Sekä lonkkaniveldysplasia että patellaluksaatio ovat monisyisiä, mutta perinnöllisiä sairauksia, ja niiden esiintymiseen rodussa voidaan vaikuttaa systemaattisella jalostusvalinnalla. Pyreneittenpaimenkoirien kanta on kuitenkin niin pieni, että karsintaa ei populaatiogeneettisistä syistä voida suorittaa kuin vakavampien sairauksien/sairausasteiden osalta.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Rotumääritelmän mukaan pyreneittenpaimenkoiran tulee olla pieneen kokoonsa ja painoonsa nähden tavattoman tarmokas. Aina valpas olemus sekä ovela ja epäluuloinen ilme, yhdessä erittäin eloisan liikehännän kanssa antavat tälle koiralle persoonallisen leiman, jota ei voi verrata mihinkään muuhun rotuun. Rodun yleisvaikutelmaan vaikuttaa poikkeuksellisen paljon luonne. (Liitteeksi rotumääritelmä.)

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelykäynnit 2016-2020

Luokka	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHTEENSÄ
JUN	96	30	6	0	2	0	134
NUO	67	18	2	0	1	0	91
AVO	103	35	9	1	0	2	147
KÄY	11	2	0	0	0	0	13
VAL	329	20	2	0	0	0	351
VET	132	6	0	0	0	0	139
YHTEENSÄ	738 – 84%	111 – 13%	19 -2%	1 – 0%	4 -0%	2 -0%	875

Tilastojen valossa näyttelyissä käyneet koirat vastaavat enimmäkseen rotumääritelmää.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Vuonna 2014 jalostustarkastettiin 4 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa ja vuonna 2018 1 koira. Kaikkien tarkastettujen koirien jalostuskäyttöä puollettiin.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Käyttötarkoituksen kannalta olennaisinta on, että pyreneittenpaimenkoiran rakenne kestää tuntikausien työskentelyn ravaten ja kiipeillen. Pyreneittenpaimenkoiralla on aivan omanlaisensa tapa ravata, ja tähän rotutyypilliseen liikuntaan pitää kiinnittää myös näyttelyarvostelussa suurta huomiota.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Raskarakenteisuus ja eloisuuden puute yleisvaikutelmassa ovat vakavia virheitä, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Rotumääritelmän mainitsevat mittasuhteet ovat tärkeitä kokonaisuuden kannalta. Pyreneittenpaimenkoiralla toistuvat useassa kohtaa kultaisen leikkauksen mittasuhteet mm. päässä ja vartalossa. Silmien ja kirsun triangeli, kolmiomaisuus, on tärkeä, samoin kuono-osan ja kallon samansuuntaisuus sekä keskinäiset mittasuhteet. Nämä piirteet eivät toteudu kaikilla yksilöillä, jolloin rotumääritelmän mukainen ilme ja olemus jää puuttumaan. Pitkäkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran ilmeen tulee olla ovela ja epäluuloinen. Haluttu ilme ja olemus eivät toteudu, jos silmät ovat liian lähellä toisiaan ja kuono-osa laskeva. Ilmeen tärkeitä tekijöitä ovat lisäksi huulien tiiviys ja korvien kiinnittyminen riittävän ylös sekä tarpeeksi pieni koko. Näissä on myös usein puutteita. Paksut ja raskaat, jopa roikkuvat huulet eivät muodosta toivottua hymyä ja veikeää ilmettä, joka on vaatimus. Kuonon tulisi olla suora, hieman kalloa lyhyempi, ja kiilamaisesti kapeneva. Lisääntyvänä ongelmana ovat sekä liian teräväkärkiset kuonot, että liian raskaat ja edestäpäin katsottuna neliömäiset kuonot, ns lyhytkarvatyyppin kuono. Pyreneittenpaimenkoirilla näkee liian pyöreitä silmiä, jotka tekevät ilmeestä ”hölmistyneen” (silmiä tulee olla mantelinmuotoiset). Tuota vaikutelmaa vahvistaa tumman pigmentin puute silmien ympäriltä. Vaaleita silmiä esiintyy yhä edelleen. Tulee muistaa, että fawnilta näyttävillä yksilöillä ei ole rotumääritelmän mukaan sallittu sinistä väriä silmissä. Yhä enenevässä määrin nähdään liian lähelläkin asettuneita silmiä, jotka usein liittyvät liian kapeisiin kalloihin. Kallon tulee olla suunnilleen yhtä pitkä kuin leveä ja lähes tasainen. Liian kapea kallo on useimmiten pyöreä ja taaksepäin kapeneva. Yleistyvänä ongelmana ovat liian jyrkät ja pyöreät otsapenkereet. Otsauurre tulee olla vain hieman erottuva. Yleisvaikutelmaltaan pään tulee olla kolmiomainen.

Pyreneittenpaimenkoirilla sallittiin pitkään monenkin hampaan puutokset. Nyt hylkääviksi virheiksi

katsotaan yli 2 hampaan puutokset, paitsi P1. Koiralla on oltava kuitenkin kaikki kulma- ja etuhampaat. Hammaspuutokset aiheuttavat yhä välillä ongelmia.

Pyreneittenpaimenkoiran rungon tulee olla säkäkorkeutta pidempi. Liian lyhyet vartaloit ovat yleinen ongelma, jopa niin yleinen, että liian lyhyitä vartaloita näkee enemmän kuin oikeita mittasuhteita.

Tämä luo ongelman myös rotutyypillisille liikkeille, koska liian lyhyet yksilöt joutuvat varomaan liikkeitään välttäänsä potkimasta itseään etujaloille, jolloin ne ravaavat vinossa tai ristiin. Rodun kuuluu pystyä ravaamaan itseään rasittamatta pitkiäkin matkoja, mihin ne eivät nykyisillä mittasuhteilla/rakenteilla pysty kunnolla, vaan rasittuvat tarpeettoman paljon.

Pyreneittenpaimenkoiran tulee tasapainottaa liikkeensä laskemalla pää ravissa vartalon jatkeeksi selkälinjan tasolle. Afgaanityyppinen ylväs päänkanto on virhe. Korkealle nouseva, vaikkakin pitkä liike on tehoton eikä paimenkoiralla tyypillistä voimaa säästävää. Liikkeen tulee aina olla maatavoittavaa ja tekokasta, jolloin kypälät eivät koskaan nouse kovin korkealle, ääriassennoissakaan. Lanneosan kuuluu olla lyhyt ja kaareutuva. Siltikin ongelmaksi ovat muodostuneet liiankin lyhyet lanneosat. Lanneosan kaareutumisen osattava erottaa illuusio, joka muodostuu karvapeitteen takia (turkinlaatu vaihtuu selän ja lanneosan vaihtumakohdassa). Lantion kuuluu olla lyhyehkö ja melko viisto. Liian pysty ja/tai lyhyt lantio vaikuttaa koiran kykyyn liikkua sekä hännän kiinnitykseen, jolloin häntä kiinnittyy liian ylös ja suuntautuu selkälinjan yläpuolelle, mikä on virhe. Rodussamme on sallittu lyhyet hännät. Rodun häntiä tyhistettiin 2000-luvun alkuun, minkä seurauksena esiintyy yhä yleisesti häntämutkia.

Rodulla on tutkittu selkiä eikä selkänikamien epämuodostumia ole juurikaan todettu.

Pitkäkarvaisella pyreneittenpaimenkoiralla, myös puolipitkäkarvaisella, tulee olla vuohenkarvamaisen kuiva peitinkarva ja kohtuullinen pohjavilla. Pohjavillaa esiintyy enemmän lanneosasta taaksepäin takaosassa sekä reisissä ja etujaloissa. Näihin osiin muodostuu pitkäkarvaisilla cadenetteja, ns nyörejä. Näiden kuuluu olla turkin laadun määrityksen apu ja niitä tulee olla kohtuullisesti. Puolipitkäkarvainen turkki on samanarvoinen, vaikka näyttääkin lyhyemmän mittansa ja usein vähemmän pohjavillan ansiosta vaatimattomammalta eikä useinkaan muodosta cadenetteja. Karvapeitteen suhteen tulee kiinnittää huomiota liian pitkiin, runsaisiin ja pehmeisiin turkkeihin, jotka olisivat hankalat työkäytössä. Kihara turkki on hylkäävä virhe, joka on yleistynyt. Liian runsas cadenettien määrä kertoo liiallisesta turkista/liiasta pohjavillan määrästä, joka näkyy useimmiten myös liiallisena pään karvoituksena. Kuonon kärjessä turkin tulisi olla luonnostaan lyhyttä sekä silmien näkyä. Oikeanlainen turkki on erittäin helppohoitoinen. Yleistyvänä ongelmana ovat liian runsaat turkit ja rotumääritelmästä poikkeavat värit.

Rodussamme on osalla yksilöistä pienen koon aiheuttava geeni, joka tuo haasteita yksilöiden pysymiseen rotumääritelmän sallimien puitteiden sisällä. On myös yli ylärajan meneviä kokoja, vaikka rotumääritelmä sallii varsin suuren kokojen vaihtelun. Iso tai pieni, yksilöiden pitäisi olla rotutyypikkäitä, ei antaa liian hentoa tai raskasta vaikutelmaa.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2013-2017

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2007-2011

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohjan laajeneminen	Terveiden koirien käyttö laajasti Tuonnit	Laajentunut hieman Tuonnit vähentyneet
Hermorakenteiden ja ääniarkuuden seuranta	Luonnetestit	Luonnetestattujen määrä ei ole lisääntynyt, on vähentynyt
Terveydentilan seuranta	Terveystutkimukset ja kyselyt	Terveystutkittujen osuus on

		noussut merkittävästi
Urosten suvunjatkamisvietin parantaminen	Käytetään uroksia, joilla normaali astumiskäyttäytyminen	Ei tietoa

Verrattaessa tehollisen populaation keskiarvoa per sukupolvi 2017-2020 (ka 27,5) ja 2013-2016 (ka 25,25) nähdään pieni tilastollinen laajeneminen jalostuspohjassa.

Seurantajaksolla 2017-2020 rekisteröitiin 10 tuontikoiraa – edellisellä neljän vuoden jaksolla rekisteröitiin 22 tuontia.

Seurantajaksolla 2017-2020 luonnetestattiin 5 koiraa, kun vastaava luku jaksolla 2013-2016 oli 6 koiraa. Paimennustaipumustestiin vastaavilla ajanjaksoilla osallistui 10 ja 11 koiraa.

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 71% on lonkka- ja 70% kyynärkuvattu. Edellisenä 5-vuotijaksona rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattiin 64% ja kyynärkuvattiin 63%, joten näissä nähdään selvä nousu. Patellaluksaatiotutkittujen määrä oli vastaavasti noussut 56 prosentista 63 prosenttiin. Silmätutkimusten määrä nousi vastaavia ajanjaksoja vertailemalla 74 prosentista 94,5 prosenttiin rekisteröidyistä. (Lähde Koiranet. Tilastoissa samat koirat saattavat tulla lasketuksi useampaan kertaan, mikäli niille on tehty uusintatutkimuksia)

Jalostussuositusten ajantasaisuuden arviointi

Tuoreet terveys- ja koetulokset (tai niiden puuttuminen) osoittavat tarpeen Jalostussuositusten päivittämiselle.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Geenipoolin laajentaminen, tai vähintäänkin säilyttäminen on rodun jalostuksen tärkein tavoite ja olemassaolon ehto.

Terveitä koiria tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman laajasti. Yhtään sukua ei saisi kadota.

Käyttäytyminen ja luonne

Olisi ennen kaikkea tärkeä saada ajantasaista objektiivista tietoa rodun luonteesta ja käyttäytymisestä paimennustaipumustestien, käyttäytymisen jalostustarkastusten ja MH-luonnekuvausten avulla.

Eryteisesti huomiota tulee kiinnittää toimintakyvyn säilymiseen ja ääniherkkyyden vähentämiseen.

Käyttöominaisuudet

Halutaan säilyttää rodun tyypillinen tapa ja kyky paimentaa. Tätä pyritään arvioimaan paimennustaipumus- ja paimennuskokein. Pyritään lisäämään rodun nostetta työ- ja harrastuskoirana. Tavoitteena on myös säilyttää luonne sellaisena, että käyttö harrastuskoirana on mahdollista.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteet: Hyvän terveydellisen tilanteen säilyttäminen; Runsaan tutkittujen jalostuskoirien määrän säilyttäminen; Myös muiden kuin jalostuskoirien tutkituttaminen; Selkätutkimusten lisääminen; Luonnollisen lisääntymisen ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen rodussa.

Ulkomuoto

Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rodun ominaispiireet ja ilme sekä pitämään rotu terverakenteisena ja tasapainoisena paimenkoirana ilman liioiteltuja piirteitä.

Pään virheiden korjaaminen; rungon mittasuhteiden parantaminen (koirat ovat liian lyhyitä); hännänkantojen parantaminen sekä värivirheiden karsiminen ovat tärkeimmät ulkomuodon jalostustavoitteet.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostussuositukset rodulle ovat liitteenä ja löytyvät yhdistyksen nettisivulta http://www.suomenpyrenelaiset.fi/?sivu=jal_ppk

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Rotuyhdistyksen jalostussuosituksen mukaisesti: Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrän tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rodun terveydentilaa seurataan jalostustoimikunnan laatimien terveys- ja käyttäytymiskyselyiden pohjalta. Virallisia terveystutkimuksia seurataan ja niistä julkaistaan yhteenvetoja. Jalostustoimikunta seuraa rodun luonnetesti- ja MH-luonnekuvaustuloksia sekä jakaa tietoa tuloksista rodun harrastajille ja kasvattajille. Rodun ulkonäköön liittyvää kehitystä seurataan näyttelyarvostelujen ja jalostustarkastusten valossa, ja jalostustoimikunta neuvoo aloittelevia kasvattajia tarvittaessa. Tuomareita koulutetaan tunnistamaan rodun erityispiirteet nykyistä paremmin. Myös lisääntymiskäyttäytymistä ja koirien hedelmällisyyttä seurataan. Jalostustoimikunta toivoo kasvattajien apua ja yhteistyötä mahdollisimman kattavien tietojen kokoamisessa. Yhdistys kurssittaa toimihenkilöitä tarpeen mukaan, taloudellisen tilanteen salliessa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Rodun suurin uhka on kannan pienuus maailmanlaajuisesti. Valinnanvaraa jalostusyksilöitten suhteen ei ole tarpeeksi, joten kompromisseja joudutaan tekemään. Koska kanta on pieni, joudutaan käyttämään myös sellaisia ulkomaalaisia koiria, joiden taustasta ei aina ole tarpeeksi tietoa saatavilla. Terveystutkimuksia ei myöskään tehdä yhtä laajamittaisesti muissa maissa kuin Suomessa. Näistä syistä erilaisten perinnöllisten sairauksien määrä uhkaa lisääntyä. Jos jokin perinnöllinen sairaus pääsee leviämään laajalla rintamalla, voi se olla lukumääräisesti pienelle rodulle tuhoisaa.

Onneksi pyreneittenpaimenkoiran terveystilanne on vielä hyvä, ja Suomessa teetetään terveystutkimuksia kiitettävästi. Terveystietojen jako eri maiden kesken voisi innostaa muitakin maita laajentamaan tutkimuksiaan. Luonne kaipaa jatkuvaa seurantaa, jotta harrastus- ja työominaisuuksia ei menetetä. Ulkonäöllisesti rodulla ei ole suuria uhkia. Risteytykset lyhyt- ja pitkäkarvaisten kesken voidaan nähdä uhkana rotutyypille, sillä osa syntyvistä pennuista sijoittuu tyyppien rajamaille, mutta samalla tämä on mahdollisuus, jolla voidaan osaltaan pitää yllä rodun monimuotoisuutta. Roturisteytys on vielä käyttämätön keino.

Suksiitosaste on saatu pidettyä rotuyhdistyksen suosituksen mukaisena. Rotukirja on edelleen avoin Ranskassa.

Varautuminen ongelmiin

Perehtyminen pienen populaation jalostukseen. Erilinjaisten koirien tuomisen tukeminen. Useampien koirien jalostuskäyttö; yhtään linjaa ei päästetä sammumaan. Tehollisen populaatiokoon kasvattaminen. Spermapankki.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2022	Jalostustarkastus. Luonteenjalostustarkastus. Pyritään kannustamaan kasvattajia tekemään koirille hedelmällisyystutkimuksia, mikäli tiinehtyvyyso ongelmia esiintyy ja ottamaan jalostuksellisesti arvokkaista uroksista spermaa talteen.
2023	MH yhteistyössä muiden yhdistyksien kanssa.
2024	Jalostustarkastus. Avointen tietokantojen kehittäminen.
2025	Terveys- ja luonnekyselyjen yhteenveto. Luonnetesti yhteistyönä.
2026	JTO:n päivittäminen

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jatkuva tiedon kerääminen, käsittely ja julkaisu; taulukoiden ja jalostusurosluokkien päivittäminen. Terveystulosten ja luonteen sekä käyttäytymiskokeiden tulosten vertailu aiempiin.

7. LÄHTEET

KoiraNet

Kennelliiton jalostustieteelliset artikkelit

Suomen Pyreneläiset ry:n terveystarkastus

Suomen Pyreneläiset ry:n luonnekysely

Leroy et al, Genetic variability in French dog breeds assessed by pedigree data (2009)

8. LIITTEET

Rotumääritelmä

Rotuyhdistyksen jalostussuositukset rodulle